

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สัตว์น้ำถือเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง เป็นแหล่งของโปรตีนและกรดอะมิโนที่จำเป็นต่อร่างกาย ประกอบด้วยไขมันชนิดไม่อิ่มตัว จึงช่วยลดปริมาณไขมันในเส้นเลือด นอกจากนี้สัตว์น้ำยังอุดมไปด้วยวิตามินและแร่ธาตุที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย แต่สัตว์น้ำมักเน่าเสียได้ง่ายกว่าเนื้อสัตว์ประเภทอื่น เพื่อเป็นการรักษาคุณภาพของสัตว์น้ำให้นานยิ่งขึ้น การแปรรูปสัตว์น้ำจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่มีความสำคัญ

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์นับว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย บุคลากรของกรมประมงและคนทั่วไปเข้าใจแต่เพียงว่า การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์คือ การที่ไม่ใช้ยาและสารเคมีในการผลิตสัตว์น้ำ แต่มองข้ามส่วนประกอบในอาหารสำเร็จรูป ที่มีกากถั่วเหลืองดัดแปรพันธุกรรม (GMOs) เป็นวัตถุดิบ ซึ่ง GMOs เป็นสิ่งที่ไม่ได้คิดหาในวงการเกษตรอินทรีย์ ดังนั้นจึงควรทราบหลักการและมาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ หลักการเกษตรอินทรีย์ (Principles of organic agriculture) ที่มีการนำมาอ้างอิงกันอย่างกว้างขวาง คือ หลักการของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM) ซึ่งประกอบด้วยหลักการย่อย 4 ประการ (1) หลักการด้านสุขภาพ (Principle of health) เกษตรอินทรีย์ต้องเพิ่มพูนสุขภาพทั้งของดิน พืช สัตว์ คน และของโลก (2) หลักการด้านนิเวศวิทยา (Principle of ecology) เกษตรอินทรีย์ต้องอยู่บนพื้นฐานระบบนิเวศที่หมุนเวียนเป็นวัฏจักรไม่หยุดนิ่ง (3) หลักการด้านความเป็นธรรม (Principle of fairness) เกษตรอินทรีย์ต้องตั้งอยู่บนความเป็นธรรม มีการแบ่งปันใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นของส่วนรวม ให้คนและสัตว์ได้รับโอกาสในชีวิต (4) หลักการด้านความดูแลเอาใจใส่ (Principle of care) เกษตรอินทรีย์ต้องมีการจัดการอย่างระมัดระวัง รับผิดชอบในการป้องกันสุขภาพและความเป็นอยู่ของชนรุ่นปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งจัดการป้องกันสิ่งแวดล้อมล่วงหน้า (กรมประมง, 2550)

ตามการประกาศเจตนารมณ์ขับเคลื่อนประมงอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติ โดยให้ปฏิบัติอย่างจริงจัง ต่อเนื่องในการปรับเปลี่ยนระบบการผลิต จากการพึ่งพาอุปกรณ์ในการจับสัตว์น้ำเป็นการพึ่งพาตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กรมการประมงมีการดำเนินการตามงบประมาณปรับโครงสร้างภาคเกษตรกิจกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ โดยการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์เชิงพาณิชย์

จังหวัดจันทบุรี เป็นจังหวัดทางชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย มีเนื้อที่ 6,388 ตารางกิโลเมตร สภาพภูมิประเทศประกอบไปด้วยป่าไม้ ภูเขา ที่ราบสูง ที่ราบลุ่มน้ำ และที่ราบชายฝั่งทะเล ในส่วนของพื้นที่ป่าไม้มีประมาณ 3 ใน 10 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา และสระแก้วทางทิศเหนือ ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดตราดและประเทศกัมพูชา ทิศใต้ติดกับอ่าวไทย และทิศตะวันตกติดกับจังหวัดระยองและชลบุรี อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 245 กิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดจันทบุรีอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัด โดยอาชีพที่ประชากรในจังหวัดนิยมประกอบอาชีพมากที่สุด คือ เกษตรกรรมและประมง จันทบุรีนับได้ว่าเป็นเมืองที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ก่อตั้งโดยชนชาติของ จังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ไทยอยู่ 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีใช้จังหวัดจันทบุรีในการรวบรวมไพร่พลและเสบียงอาหาร ครั้งที่ 2

เกิดสงครามอานัมสยามยุทธในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวและครั้งที่ 3 ฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรีเป็นเมืองประกันหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ปากน้ำในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยความที่จังหวัดจันทบุรีมีความสำคัญต่อเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หลายเหตุการณ์และมีความหลากหลายทางภูมิประเทศ ส่งผลให้จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมหลายแห่ง จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจ โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัดจันทบุรีเกินครึ่งหนึ่งมาจากภาคเกษตรกรรม รองลงมาเป็นอุตสาหกรรม การก่อสร้าง การศึกษาและภาคส่วนอื่น ๆ ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2555 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัดจันทบุรีรวมมูลค่าทั้งสิ้น 100,901 ล้านบาท คิดเป็นอันดับที่ 22 ของประเทศและมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัดต่อหัว 200,876 บาทต่อปี ในส่วนของรายได้ที่แท้จริงของประชากรในจังหวัดจันทบุรีนั้น ประชากรในจังหวัดมีรายได้เฉลี่ย 7,784 บาทต่อเดือน และมีรายจ่ายเฉลี่ย 6,655 บาทต่อเดือน สัดส่วนของคนจนในจังหวัดจันทบุรีเมื่อพิจารณามิติของรายได้พบว่า มีประชากรร้อยละ 8.8 อยู่ในสภาวะยากจน แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรีสร้างรายได้ให้กับจังหวัดเป็นจำนวนมาก จากสถิติในแต่ละปีจะพบว่ามีปริมาณนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2555 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในจังหวัดจันทบุรีรวมทั้งสิ้น 1,072,348 โดยเกือบทั้งหมดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ในส่วนของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีมีเพียง 53,443 คนเท่านั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเข้ามาพักผ่อนในจังหวัดจันทบุรีโดยเฉลี่ย 2.31 วัน นักท่องเที่ยวเหล่านี้สร้างรายได้ให้กับจังหวัดจันทบุรีกว่า 4,214 ล้านบาท โดยมีค่าเฉลี่ยการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อวันอยู่ที่ 1,503.07 ต่อคน โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติจะใช้จ่ายต่อวันอยู่ที่ 2,501.61 ต่อคน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ม.ป.ป.)

การประมงของจังหวัดจันทบุรี แม้จะมีส่วนแบ่งในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัดค่อนข้างน้อย (2,683 ล้านบาท) แต่เป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญของจังหวัดจันทบุรีเนื่องจากจังหวัดจันทบุรีมีชายฝั่งทะเลยาว 108 กิโลเมตรและมีแม่น้ำหลายสายชาวประมงในจันทบุรีมีทั้งที่จับปลาในแหล่งน้ำและเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ โดยสัตว์น้ำที่นิยมเพาะพันธุ์มากที่สุดคือกุ้ง ซึ่งมีผลผลิตรวมกันทั้งจังหวัดในปี พ.ศ. 2552 เท่ากับ 64,262 ตัน

จากประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยปี 2560 รายงานว่า จังหวัดจันทบุรีมีประชากร 532,466 คน คิดเป็นอันดับที่ 46 ของประเทศมีความหนาแน่นของประชากร 82.71 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยบริเวณที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดในจังหวัดอยู่ที่เขตเทศบาลเมืองขลุง ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากร 3,772 คนต่อตารางกิโลเมตร ประชากรของจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี โดยมีประชากรอาศัยอยู่ร้อยละ 25.03 ส่วนอำเภอที่มีประชากรอาศัยอยู่น้อยที่สุดคืออำเภอเขาคิชฌกูฏ โดยมีประชากรอาศัยอยู่เพียงร้อยละ 5.33 ของประชากรทั้งจังหวัด ประชากรจังหวัดจันทบุรีบางส่วนเดินทางย้ายถิ่นฐานไปยังจังหวัดอื่น โดยส่วนใหญ่แล้วเพื่อหางานทำในจังหวัดนั้น ๆ ประชากรชาวจันทบุรีส่วนมากมีสัญชาติไทยคิดเป็นร้อยละ 94.82 รองลงมา มีสัญชาติกัมพูชาร้อยละ 2.90 สัญชาติลาวร้อยละ 1.20 ที่เหลือเป็นประชากรสัญชาติอื่น ๆ ในจำนวนนี้มีชาวยุโรป 397 คนและชาวแอฟริกัน 561 คนรวมอยู่ด้วย (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ม.ป.ป.)

จังหวัดตราด เป็นจังหวัดชายฝั่งทะเลทางภาคตะวันออกของประเทศไทย มีเนื้อที่ 2,819 ตารางกิโลเมตร ติดต่อกับจังหวัดจันทบุรีและประเทศกัมพูชา ตราดนับเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าแห่งหนึ่งในภูมิภาค

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงปลายอยุธยา สินค้าที่ส่งออกขายยังแดนไกล โดยเฉพาะของป่า เช่น เขากวาง หนังสัตว์ ไม้หอม และเครื่องเทศต่าง ๆ ล้วนมาจากเขตป่าเขาชายฝั่งทะเลตะวันออกแถบจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยลำเลียงสินค้าผ่านมาตามแม่น้ำเขาสมิง ออกสู่ปากอ่าวตราด สนามบินตราด ตั้งอยู่บริเวณ บ้านสลัก ระหว่างรอยต่ออำเภอเขาสมิงและอำเภอแหลมงอบ มีเที่ยวบินสายการบิน Bangkok Airways เส้นทาง กรุงเทพ-ตราด ทุกวัน วันละ 3 เที่ยวบิน และเส้นทาง ตราด-สมุย สัปดาห์ละ 3 วัน ตราดมีแนวชายแดนตามธรรมชาติติดทิวเขาบรรทัดตลอดแนวยาว 165 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดกับประเทศกัมพูชาถึง 3 จังหวัด ได้แก่ 1) อำเภอบ่อไร่ติดกับอำเภอสำรูด จังหวัดพระตะบอง 2) อำเภอเมืองตราด ติดกับอำเภอเวียงแขวง จังหวัดโพนสะแต็ง 3) อำเภอคลองใหญ่ติดกับอำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง จึงทำให้เกิดตลาดการค้าชายแดนขึ้น เป็นเสมือนประตูเชื่อมโยงการค้า การท่องเที่ยว การลงทุนและสร้างความสัมพันธ์ อันดีระหว่างประเทศ พร้อมทั้งนำไปสู่การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคอื่น ปี 2555 มีจำนวนผู้จดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าที่ยังคงอยู่ จำนวน 926 ราย แยกเป็นจดทะเบียนพาณิชย์ที่ไม่เป็นนิติบุคคล จำนวน 0 ราย เป็นนิติบุคคล จำนวน 926 ราย แยกเป็นบริษัท จำกัด จำนวน 469 ราย ห้างหุ้นส่วนจำกัด จำนวน 456 ราย ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล จำนวน 1 ราย ช่องทางการค้า 3 ช่องทาง ดังนี้ 1) จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก พื้นที่ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ ตรงข้ามกับบ้านจามเยียม อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง ของกัมพูชา ลักษณะการค้าที่จุดนี้ ร้อยละ 80 เป็นการนำสินค้าลงเรือเพื่อขนส่งไปยังกัมพูชา โดยทำเทียบเรือของเอกชน 4 แห่ง คือ ทำเทียบเรือชลาลัย ทำเทียบเรือกัลปิงหา ทำเรือ ป. เกษมศิริ และทำเรือ ส.กฤตวรรณ ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นการนำเข้า-ส่งออก ผ่านจุดผ่านแดนโดยตรง เปิด-ปิดทุกวัน 2) จุดผ่อนปรนการค้าบ้านมะม่วง พื้นที่อำเภอบ่อไร่ (เนิน 400) วันเวลาเปิด-ปิด คือ วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี ปริมาณการค้า ณ จุดนี้ค่อนข้างน้อย 3) จุดผ่อนปรนการค้าชั่วคราวบ้านท่าเสา พื้นที่ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด วันเวลาเปิด-ปิด คือ ทุกวันเสาร์ เป็นการค้าของชาวบ้านหมอตา ตำบลหมอตา อำเภอเวียงแขวง จังหวัดโพนสะแต็ง โดยลงทะเบียนเข้า-ออก ที่ฐานร้อย ทพ.นย.ที่ 535 (บ้านท่าเสา) สินค้านำเข้าที่สำคัญ คือ ของป่า ผลิตภัณฑ์จากป่า และไม้แปรรูป (กัมพูชา) สินค้าส่งออกที่สำคัญคือ น้ำตาลทราย นม อาหารเสริม และเครื่องอุปโภคบริโภคทั่วไป (จังหวัดตราด, ม.ป.ป.)

จากข้างต้นที่กล่าวมา คณะวิจัยมีความสนใจในการศึกษา การพัฒนากลยุทธ์และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดสินค้าเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงและเกษตรอินทรีย์บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการเปิดประเทศการค้าอาเซียน (AEC) และจุดแข็งในการเชื่อมต่อของการส่งออกระหว่างประเทศ ตลอดจนจุดแข็งของการเป็นจังหวัดศูนย์กลางความ ต้องการในการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ เนื่องจากจังหวัดจันทบุรีและตราด เป็นจังหวัดที่มีหมู่ที่หลากหลาย และเล็งเห็นจุดเชื่อมโยงของการวิจัยดังกล่าวกับการท่องเที่ยวเส้นทางอัญมณีและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรม การซื้อ และความต้องการการบริโภคสินค้าประมงอินทรีย์ บนพื้นฐาน การพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

2. เพื่อศึกษากลยุทธ์และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดผลิตภัณฑ์ประมงอินทรีย์ บนพื้นฐานการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดผลิตภัณฑ์ประมงอินทรีย์ บนพื้นฐานการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

4. เพื่อจัดทำกลยุทธ์และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดผลิตภัณฑ์ประมงอินทรีย์ บนพื้นฐานการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

ขอบเขตของการวิจัย

แบ่งขอบเขตของการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดสินค้าเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงและเกษตรอินทรีย์บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1.1 การแบ่งขอบเขตของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ขอบเขตประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ขอบเขตด้านพื้นที่
1. ศึกษาพฤติกรรมกรรมการซื้อและความต้องการการบริโภคสินค้าเกษตรประมงอินทรีย์บนพื้นฐานการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด	1. ประชากรในจังหวัดจันทบุรีทั้งสิ้น 531,352 คน (สถิติจำนวนประชากรและบ้าน ฐานข้อมูลปัจจุบัน, ออนไลน์, 2559) 1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริโภค ในเขตจังหวัดจันทบุรี ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) จำนวน 10 อำเภอ ๆ ละ 200 คน รวมทั้งสิ้น 2,000 คน 2. ประชากรในจังหวัดตราดทั้งสิ้น 229,212 คน ผู้บริโภคในเขตจังหวัดตราด : จากสถิติจำนวนประชากรและบ้าน ฐานข้อมูลปัจจุบัน (จังหวัดตราด, ออนไลน์)	1. เขตจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย 10 อำเภอ ดังนี้ 1) เมืองจันทบุรี 2) แก่งหางแมว 3) ชลบุรี 4) ท่าใหม่ 5) นายายอาม 6) โป่งน้ำร้อน 7) มะขาม 8) สอยดาว 9) แหลมสิงห์ 10) เขาคิชฌกูฏ 2. เขตจังหวัดตราด ประกอบด้วย 8 อำเภอ ดังนี้ 1) อำเภอเมือง 2) อำเภอคลองใหญ่ 3) อำเภอเขาสมิง 4) อำเภอบ่อไร่ 5) อำเภอแหลมงอบ 6) กิ่งอำเภอเกาะกูด

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ขอบเขตประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง	ขอบเขตด้านพื้นที่
	2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริโภค ในเขตจังหวัดตราด จำนวน 8 อำเภอ ๆ ละ 200 คน รวมทั้งสิ้น 1,600 คน แบ่งออกเป็น 1) อำเภอเมือง 200 คน 2) อำเภอคลองใหญ่ 200 คน 3) อำเภอเขาสมิง 200 คน 4) อำเภอบ่อไร่ 200 คน 5) อำเภอแหลมงอบ 200 คน 6) กิ่งอำเภอเกาะกูด 200 คน 7) กิ่งอำเภอเกาะช้าง 8) กิ่งอำเภอราชการุณย์	7) กิ่งอำเภอเกาะช้าง 8) กิ่งอำเภอราชการุณย์
2. ศึกษากลยุทธ์และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดผลิตภัณฑ์ประมงอินทรีย์บนพื้นฐานการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. เครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจันทบุรี และตราด 2. แหล่งจำหน่าย หรือแหล่งกระจายสินค้าแก่ผู้ซื้อและ/หรือผู้บริโภค ได้แก่ ชุมชนตลาดสด ร้านอาหาร ซูเปอร์มาเก็ต จุดพักรถ ร้านของฝาก रिมนทางเข้าสถานท่องเที่ยว ในจังหวัดจันทบุรี และตราด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวม 34 คน แบ่งออกเป็น 1. เครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจันทบุรี และตราด 17 คน	1. เขตจังหวัดจันทบุรี ประกอบไปด้วย 10 อำเภอ ดังนี้ 1) เมืองจันทบุรี 2) แก่งหางแมว 3) ชลบุรี 4) ท่าใหม่ 5) นายายอาม 6) โป่งน้ำร้อน 7) มะขาม 8) สอยดาว 9) แหลมสิงห์ 10) เขาคิชฌกูฏ 2. เขตจังหวัดตราด ประกอบไปด้วย 8 อำเภอ ดังนี้ 1) อำเภอเมือง 2) อำเภอคลองใหญ่ 3) อำเภอเขาสมิง

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ขอบเขตประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ขอบเขตด้านพื้นที่
	<p>ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) แบ่งออกเป็น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอ จังหวัดจันทบุรี 10 คน 2) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอ จังหวัดตราด 7 คน <p>2. แหล่งจำหน่ายหรือแหล่งกระจายสินค้าแก่ผู้ซื้อและ/หรือผู้บริโภค รวม 300 ร้านค้า</p> <p>ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) แบ่งออกเป็น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) แหล่งจำหน่ายหรือแหล่งกระจายสินค้าแก่ผู้ซื้อและ/หรือผู้บริโภค จังหวัดจันทบุรี อำเภอละ 50 ร้านค้า รวมจำนวนทั้ง 10 อำเภอ 500 ร้านค้า 2) แหล่งจำหน่ายหรือแหล่งกระจายสินค้าแก่ผู้ซื้อและ/หรือผู้บริโภค จังหวัดตราด อำเภอละ 50 ร้านค้า รวมจำนวนทั้ง 8 อำเภอ 400 ร้านค้า จำนวน 150 ร้านค้า 	<ol style="list-style-type: none"> 4) อำเภอบ่อไร่ 5) อำเภอแหลมงอบ 6) กิ่งอำเภอเกาะกูด 7) กิ่งอำเภอเกาะช้าง 8) กิ่งอำเภอราษการุณย์

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ขอบเขตประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง	ขอบเขตด้านพื้นที่
<p>3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดผลิตภัณฑ์ประมงอินทรีย์บนพื้นฐานการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด</p>	<p>ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จังหวัดจันทบุรี แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> 1) เครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจันทบุรี 2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจันทบุรี 3) หัวหน้าชุมชนจันทบุรี 4) นักการตลาด/นักวิชาการจันทบุรี 2. จังหวัดตราด แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> 1) เครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดตราด 2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจังหวัดตราด 3) หัวหน้าชุมชนจังหวัดตราด 4) นักการตลาด/นักวิชาการจังหวัดตราด <p>กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 43 คน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จันทบุรี รวม 23 คน <ol style="list-style-type: none"> 1) เครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอจังหวัดจันทบุรี 10 คน 2) ผู้ว่า/รองผู้ว่าราชการจันทบุรี 1 คน, ปลัด/รองปลัด 1 คน, นายอำเภอ 1 คน, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เขตจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย 10 อำเภอ ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1) เมืองจันทบุรี 2) แก่งหางแมว 3) ชลุม 4) ท่าใหม่ 5) นายายอาม 6) โป่งน้ำร้อน 7) มะขาม 8) สอยดาว 9) แหลมสิงห์ 10) เขาคิชฌกูฏ 2. เขตจังหวัดตราด ประกอบด้วย 8 อำเภอ ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1) อำเภอเมือง 2) อำเภอคลองใหญ่ 3) อำเภอเขาสมิง 4) อำเภอบ่อไร่ 5) อำเภอแหลมงอบ 6) กิ่งอำเภอเกาะกูด 7) กิ่งอำเภอเกาะช้าง 8) กิ่งอำเภอราชากรุณย์

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ขอบเขตประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ขอบเขตด้านพื้นที่
	<p>ตัวแทนจากกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น 2 คน, ตัวแทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2 คน, ตัวแทนจากส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จันทบุรี 2 คน, ตัวแทนจากกระทรวงพาณิชย์จันทบุรี 2 คน, ตัวแทนจากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา 2 คน</p> <p>3) หัวหน้าชุมชนวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมงบ้านช้างข้าม จำนวน 10 คน</p> <p>4) นักการตลาด/นักวิชาการในเขตภาคตะวันออก จำนวน 11 คน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี และมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี</p> <p>2. จังหวัดตราด รวม 20 คน</p> <p>1) เครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดตราด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอ จังหวัดตราด จำนวน 7 คน</p>	

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ขอบเขตประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ขอบเขตด้านพื้นที่
	<p>2) ผู้ว่า/รองผู้ว่าราชการ จังหวัดตราด 1 คน, ปลัด/ รองปลัดจังหวัดตราด 1 คน, นายอำเภอ จังหวัดตราด 1 คน, ตัวแทนจากกรมการ ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตราด 2 คน, ตัวแทน จากกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ จังหวัดตราด 2 คน, ตัวแทนจากส่งเสริมและ พัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดตราด 2 คน, ตัวแทนจากกระทรวง พาณิชย์ จังหวัดตราด 2 คน, ตัวแทนจากกระทรวง ท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัด ตราด 2 คน</p> <p>3) หัวหน้าชุมชนวิสาหกิจ ชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ ประมง จำนวน 15 วิสาหกิจชุมชน (รายงาน ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จังหวัดตราด, 2554)</p> <p>4) นักการตลาด/นักวิชาการ ในเขตภาคตะวันออก จำนวน 11 คน จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏ รำไพพรรณี มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล ตะวันออก วิทยาเขต จันทบุรี และมหาวิทยาลัย บูรพา วิทยาเขตจันทบุรี</p>	

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ขอบเขตประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง	ขอบเขตด้านพื้นที่
<p>4. เพื่อจัดทำกลยุทธ์และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดผลิตภัณฑ์ประมงอินทรีย์ บนพื้นฐานการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด</p>	<p>ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมง จังหวัดจันทบุรี และตราด 2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กับวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมง จังหวัดจันทบุรี และตราด 3. นักการตลาด/นักวิชาการ ในเขตภาคตะวันออก <p>กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 จังหวัด ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จันทบุรี รวม 23 คน <ol style="list-style-type: none"> 1) เครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอ จังหวัดจันทบุรี 10 คน 2) ผู้ว่า/รองผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี 1 คน, ปลัด/รองปลัด 1 คน, นายอำเภอ 1 คน, ตัวแทนจากกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น 2 คน, ตัวแทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2 คน, ตัวแทนจากส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจันทบุรี 2 คน, ตัวแทนจากกระทรวงพาณิชย์จันทบุรี 2 คน, ตัวแทนจากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา 2 คน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เขตจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย 10 อำเภอ ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1) เมืองจันทบุรี 2) แก่งหางแมว 3) ชลุม 4) ท่าใหม่ 5) นายายอาม 6) โป่งน้ำร้อน 7) มะขาม 8) สอยดาว 9) แหลมสิงห์ 10) เขาคิชฌกูฏ 2. เขตจังหวัดตราด ประกอบด้วย 8 อำเภอ ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1) อำเภอเมือง 2) อำเภอคลองใหญ่ 3) อำเภอเขาสมิง 4) อำเภอบ่อไร่ 5) อำเภอแหลมงอบ 6) กิ่งอำเภอเกาะกูด 7) กิ่งอำเภอเกาะช้าง 8) กิ่งอำเภอราชการคุณย์

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ขอบเขตประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ขอบเขตด้านพื้นที่
	<p>3) หัวหน้าชุมชนวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมงบ้านช้างข้าม จำนวน 10 คน</p> <p>4) นักการตลาด/นักวิชาการในเขตภาคตะวันออก จำนวน 11 คน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี และ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี</p> <p>2. จังหวัดตราด รวม 20 คน</p> <p>1) เครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดตราด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอ จังหวัดตราด จำนวน 7 คน</p> <p>2) ผู้ว่า/รองผู้ว่าราชการจังหวัดตราด 1 คน, ปลัด/รองปลัดจังหวัดตราด 1 คน, นายอำเภอ จังหวัดตราด 1 คน, ตัวแทนจากกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตราด 2 คน, ตัวแทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดตราด 2 คน,</p>	

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ขอบเขตประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ขอบเขตด้านพื้นที่
	<p>ตัวแทนจากส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดตราด 2 คน,</p> <p>ตัวแทนจากกระทรวงพาณิชย์ จังหวัดตราด 2 คน,</p> <p>ตัวแทนจากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดตราด 2 คน</p> <p>3) หัวหน้าชุมชนวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมง จำนวน 15 วิสาหกิจชุมชน (รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จังหวัดตราด, 2554)</p> <p>4) นักการตลาด/นักวิชาการในเขตภาคตะวันออก จำนวน 11 คน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี และ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี</p>	

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดสินค้าเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงและเกษตรกรอินทรีย์บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด คณะวิจัยได้ทำการกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. กลยุทธ์และการเพิ่มโอกาสทางการตลาด หมายถึง การวางแผนในอนาคตทางการตลาดที่ทันต่อความผันผวนและเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว โดยมุ่งเน้นการปรับตัวยืดหยุ่นและคล่องตัวอยู่ตลอดเวลา

2. ผลិតภัณฑ์ประมงอินทรีย์ หมายถึง กะปิ กุ้งแก้ง เคย ปลาหมึก ปลาชิว น้ำปลา น้ำเคย ปลาตากแห้ง ปลารับน น้ำพริกที่ได้จากสัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์ใด ๆ ที่มาจากทะเลที่ปลอดสารพิษ การปรุงแต่งและการสารเคมีในการเพาะเลี้ยง

3. การพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืน หมายถึง การส่งเสริมใด ๆ กับเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวมีศักยภาพทางการแข่งขันสามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

4. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรี หมายถึง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มประมงเลี้ยงหอยแครงบ้านท่าขาหยั่ง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านประมงบ้านเกาะจิก วิสาหกิจชุมชนกลุ่มธุรกิจประมงบ้านหนองบอน หมู่ 1 วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมงบ้านช้างข้าม วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตน้ำปลาคุณภาพตำบลเกวียนหัก วิสาหกิจชุมชนแปรรูปน้ำปลาบ้านนอกเขา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำน้ำปลาชุมชนรวมใจ หมู่ที่ 2 หนองท้ายเรือสามัคคี วิสาหกิจชุมชนน้ำปลากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านคันทนา ตำบลห้วงน้ำขาว วิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้าน บางเป้า-อ่าวพร้าว วิสาหกิจชุมชนประมงพื้นบ้านบ้านอ่าวสลัด และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มกะปิแม่บ้านหนองแหวนนอก

5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดตราด หมายถึง วิสาหกิจชุมชนกะปิบ้านคลองสน วิสาหกิจชุมชนกะปิพื้นบ้านเกาะช้าง และวิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกะปิบ้านสลักเพชร หมู่ 2

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้พฤติกรรมการซื้อ และความต้องการการบริโภคสินค้าเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงและเกษตรกรอินทรีย์บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดสินค้าเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงและเกษตรกรอินทรีย์บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราดจันทบุรี

2. ได้กลยุทธ์ทางการตลาด และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดสินค้าเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงและเกษตรกรอินทรีย์บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดตำแหน่งทางการตลาด (Market positioning) เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน

3. ได้กลยุทธ์และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดสินค้าเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประมงและเกษตรกรอินทรีย์บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราดจันทบุรีรูปแบบใหม่สนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางการตลาดในประเทศไทย